

Pregledni znanstveni članek
347.67:004

Oblike oporok v slovenskem pravu in možnost elektronske oporoke

PETRA HREN
*mag. prava, mlada raziskovalka na
Inštitutu za primerjalno pravo pri
Pravni fakulteti v Ljubljani*

1. Uvod

Slovenski pravni red omogoča dedovanje na podlagi zakona in na podlagi veljavne oporoke. Vsakdo, ki je oporočno sposoben, lahko razpolaga s premoženjem za primer smrti, pravo pa določa, da je te želje treba upoštevati.¹ Vendar vsaka sestavljena oporočka ne velja že sama po sebi, ampak se za njeno upoštevanje zahteva izpolnjevanje določenih zahtev, ki bodo predstavljene v nadaljevanju. Katere zahteve morajo biti izpolnjene, je odvisno od vrste oporočke. Pri lastnoročni oporočki zadostuje oporočiteljev zapis in podpis, v drugih primerih pa so potrebne priče, tolmač ali določena uradna oseba. Oporočka, sestavljena v obliki, ki ni predvidena z Zakonom o dedovanju,² ni veljavna. Pri tem se postavlja vprašanje, kako razlagati elektronsko oporočko. Ali oporočke v digitalizirani obliki izpolnjujejo zakonske zahteve katere od obstoječih oblik oporok ali pa jim pravo odreka veljavnost? Prispevek obravnava nabor veljavnih oporok in njihove značilnosti, ob tem pa se dotakne še področja oporok v elektronski obliki.

Slovenski pravni red oporočke deli na redne in izredne, zasebne in javne, pisne in ustne.³ Na izbiro oblike oporočke vpliva zapustnikova volja, njegovo psihofizično stanje in druge okoliščine, v katerih je oporočka sestavljena, na primer izredne razmere. Oporočka je formalen pravni posel, zato neupoštevanje pravil obličnosti lahko povzroči njeno neveljavnost.⁴

¹ Oporočno sposobna je oseba, ki je dopolnila 15 let in je hkrati sposobna razsojanja. Oporočna sposobnost se domneva in dokazuje se oporočna nesposobnost. VSK sodba I Cp 1020/2004 z dne 11. 10. 2005.

² Ur. l. SRS, št. 15/76, 23/78, Ur. l. RS, št. 13/94 – ZN, 40/94 – odl. US, 117/00 – odl. US, 67/01, 83/01 – OZ, 73/04 – ZN-C, 31/13 – odl. US in 63/16.

³ Zupančič, Žnidaršič Skubic, str. 127.

⁴ Gavella, str. 176.

Posebno skupino sestavljajo skupne oporoke. Te so medsebojno vsebinsko povezane ali so odvisne izjave poslednje volje dveh ali več ljudi v istem dokumentu.⁵ ZD jih ne ureja niti ne omenja, tako da bi morale biti, upoštevaje 62. člen ZD, neveljavne. Vendar sodna praksa dopušča primere, ko dve osebi skupaj razpolagata v korist tretje osebe ali napravljena oporoka ustreza eni od zakonsko predvidenih oblik. Tako je Višje sodišče v Ljubljani⁶ odločilo, da čeprav ZD ne omenja skupne oporoke, to ne pomeni, da ji odreka veljavo. Treba je presoditi, ali listina izpolnjuje pogoje za drugo obliko oporoke. Če izpolnjuje zahteve, se bo štela za veljavno oporoko. Podobno je ugotovilo tudi Višje sodišče v Ljubljani⁷ pri presoji skupne oporoke iz leta 1988, in sicer da ta izpolnjuje zahteve pisne oporoke pred pričami, ter ji priznalo pravno veljavo. Vzajemna postavitvev podpisnikov oporoke za dediča drug drugemu pa ostaja še naprej neveljavna.⁸

Ena pomembnejših lastnosti oporoke je, da jo je, drugače od pogodbenega razpolaganja s premoženjem, mogoče kadarkoli preklicati.⁹ Oporočitelj lahko oporoko vsak trenutek preklicuje ali spremeni. To stori tako, da sestavi novo oporoko, poda izjavo, s katero oporoko preklicuje, ali oporoko uniči. Za preklic oporoke veljajo enake obličnostne zahteve kot za njeno sestavo. Pri tem ni nujno, da je druga oporoka sestavljena v enaki obliki kakor oporoka, ki se preklicuje. Enake posledice kot preklic ima tudi oporočiteljevo razpolaganje s stvarjo, ki jo je sicer nekemu naklonil z oporoko.¹⁰ Zapustnik, ki se odloči razdeliti svoje premoženje z oporoko, ima na voljo več možnosti.

2. Lastnoročna oporoka

Lastnoročna oporoka izvira iz časa rimskega imperija, ko jo je leta 446 uvedel cesar Valentinijan III., in se je ohranila vse do danes.¹¹ Pri lastnoročni oporoki gre za zapis oporočiteljeve volje, ki jo zapustnik sam v celoti napiše in tudi podpiše.¹² Ročni zapis omogoča poznejšo preverbo, ali je vsebino res napisal oporočitelj.¹³ Nenavzočnost prič pa zapustniku omogoča, da z obstojem oporoke in njeno vsebino niso seznanjene tretje osebe, ampak ohranja intimo

⁵ Žnidaršič Skubic, str. 102.

⁶ Sklep VSL I Cp 424/2000 z dne 7. 2. 2001.

⁷ Sklep VSL sklep II Cp 2682/2012 z dne 12. 12. 2012.

⁸ Žnidaršič Skubic, str. 102.

⁹ Glej 99. člen ZD.

¹⁰ Glej 105. člen ZD.

¹¹ Kranjc, str. 1005.

¹² Simmons, str. 357.

¹³ Pogačnik, str. 12–13. Zadostno stopnjo varnosti dajejo šele polni podpisi, zgolj parafranje ne omogoča, da izvedenec grafolog z gotovostjo potrdi, da podpis, v tem primeru samo parafa, pripada zadevni osebi.

vse do trenutka smrti. Iz listine mora biti nedvomno razvidna oporočiteljeva volja, ne zahteva pa se, da so dediči in premoženje imenovani in označeni z določenimi identifikacijskimi znaki. Pomembno je, da je mogoče iz oporoke brez dvoma razbrati, koga oporočitelj določa za dediča in katero premoženje mu zapušča. Tako je Višje sodišče v Mariboru¹⁴ za veljavno štelo oporoko, v kateri je zapustnica nepremičnine namesto s parcelnimi številkami navedla opisno kot »hiša«, »brajde«, »hlev s kurami nesnicami«. Navajanje parcelnih številk ni pogoj za veljavnost oporočnih določb, temveč mora biti oporoka jasna in nedvoumna, kar je v navedenem primeru bila, saj je imela zapustnica le eno nepremičnino posamezne vrste.

Vrsta sredstva, na katerem je napravljen zapis oporoke, in vrsta pisala nista pomembni, bistveno je le, da gre za trajen zapis v materializirani obliki. Fotokopirana oporoka ni veljavna, mogoče pa je s fotokopijo dokazovati njen obstoj in rekonstruirati vsebino oporoke, če je bila nehote uničena.¹⁵ Če je oporoko uničil sam oporočitelj, gre za preklic oporoke in fotokopija ne pride v poštev pri dokazovanju njenega obstoja ali rekonstrukciji. Oporočitelj lahko oporoko tudi izrecno prekliče z zapisom v listini, vendar se za tak preklic zahteva izpolnjevanje enakih formalnih pogojev, kot veljajo za sestavo oporoke. Višje sodišče v Ljubljani je pri presoji preklica oporoke ugotovilo, da listina ne izpolnjuje formalnih pogojev veljavnosti, saj je ni podpisal zapustnik, poleg tega pa je prič štelo za neverodostojni in pristranski. Preklic bi moral izpolnjevati pogoje, ki se zahtevajo za pisno oporoko pred pričami, torej bi zapustnik moral ob navzočnosti prič izjaviti, da preklicuje svojo oporoko, in preklic tudi podpisati.¹⁶

3. Pisna oporoka pred pričami

Pisni zapis oporočiteljeve volje ob navzočnosti oporočnih prič pomeni pisno oporoko pred pričami, pri čemer mora oporočitelj listino le lastnoročno podpisati, vsebino pa lahko napiše tretja oseba. Pri tem ni pomembno, ali je oporoka napisana na roko ali natipkana na računalnik in nato natisnjena niti kdo je oporoko napisal. Pri podpisu mora oporočitelj izjaviti, da je to njegova oporoka. Če te izjave ni, sodišče oporoki ne prizna pravne veljave. Pri pravni presoji veljavnosti pisne oporoke pred pričami je Vrhovno sodišče navedlo,¹⁷ da je izjava oporočitelja pred pričami, da je to njegova oporoka, pogoj za veljavnost oporoke. Šele z dejanjem nunkupacije zapis poslednje volje pridobi kvaliteto pisne oporoke pred pričami. Ni pomembno, ali je oporočitelj res prebral oporoko, ampak da pred pričama izjavi, da je to njegova oporoka, in jo pred njima podpiše. Za samo izjavo niso predpisane posebne oblič-

¹⁴ Sodba VSM I Cp 1628/2011 z dne 24. 4. 2012.

¹⁵ Zupančič, Žnidaršič Skubic, str. 129.

¹⁶ Sodba VSL I Cp 786/2010 z dne 16. 6. 2010.

¹⁷ Sklep VS RS II Ips 49/2011 z dne 3. 4. 2014.

nostne zahteve, kakšna mora biti oziroma katere besede morajo biti izgovorjene. Bistveno je, da iz nje nedvoumno izhaja, da je oporočitelj z njo izpovedal svoj namen, naj se listina šteje za njegovo oporoko.

Oporočitelj mora znati brati in pisati v jeziku, v katerem je oporoka sestavljena, pri podpisu pa morata biti navzoči dve polnoletni priči.¹⁸ Za priči se še zahteva, da sta poslovno sposobni osebi, ki znata brati in pisati.¹⁹ ZD v 67. členu izrecno prepoveduje biti priča oporočiteljevim potomcem, njegovim posvojencem in njihovim potomcem, zapustnikovim prednikom in posvojiteljem, sorodnikom v stranski vrsti do vštetega tretjega kolena, zakoncem navedenih oseb in zakoncu oporočitelja. Priča prav tako ne more biti oseba, ki ji je oporočitelj s predmetno oporoko naklonil neko korist. Absolutno nesposobne priče pa so priče, ki nikakor ne morejo nastopati kot priče pri nobeni oporoki, ker niso poslovno sposobne ali pa ne znajo brati in pisati. V zvezi s tem je zanimiva odločitev Višjega sodišča v Mariboru,²⁰ da kot priča ne more nastopiti župan občine, ki ji oporočitelj podarja vse svoje premoženje. Po mnenju sodišča župan ni nastopal kot fizična oseba, ampak je šlo v navedenem primeru za tako tesno prepletенost interesov, da ni mogoče ločiti interesne sfere, kjer župan nastopa kot funkcionar in organ občine in si prizadeva za njeno dobrobit, od sfere, kjer župan nastopa kot fizična oseba. Župan tako ne bi smel sodelovati pri sestavi oporoke kot oporočna priča, zato je bila oporoka ob ugovarjanju zapustnikove hčerke uspešno izpodbita.

Za priči se zahteva, da sta navzoči ves čas in obe hkrati. Odsotnost katere od prič, ko oporočitelj podpiše oporoko in izjavi, da je to njegova poslednja volja, povzroči izpodbojnost oporoke. Višje sodišče v Ljubljani²¹ je pri presoji veljavnosti oporoke to štelo za neveljavno, saj ni bilo dokazano, da je oporočiteljica pred pričo podala izjavo, da je to njena poslednja volja in ob tem podpisala oporoko. Izpolnjenost zahteve, da sta priči navzoči pri dejanju podpisa in v času izjave, da listini teže oporoke. Ker pogoji iz 64. člena ZD niso bili izpolnjeni, oporoka ni bila veljavna.

4. Sodna oporoka

Sodno oporoko sestavi sodnik pristojnega sodišča po volji oporočitelja, ki jo ta izrazi pred sodiščem.²² Oporoko sestavlja sodnik posameznik stvarno pristojnega sodišča. Pri sodni oporoki

¹⁸ Glej prvi odstavek 64. člena ZD.

¹⁹ Glej 67. člen ZD.

²⁰ Sklep VSM I Cp 298/2010 z dne 20. 4. 2010.

²¹ Sodba VSL I Cp 4483/2008 z dne 1. 4. 2009. Glej tudi VSL sodba II Cp 1099/99 z dne 6. 10. 1999.

²² Glej prvi odstavek 65. člena ZD.

gre za ustno oporoko, ki jo nato pristojni sodnik prenese v pisno obliko. Če oporočitelj ne zna brati in pisati, se zahteva tudi navzočnost dveh prič. Sicer njuna navzočnost ni obvezna.

Sodnik mora najprej ugotoviti istovetnost oporočitelja na podlagi osebne izkaznice ali na drug zanesljiv način, na primer s pričami ali listinami, zadostuje pa tudi, da sodnik pozna oporočitelja osebno in po imenu.²³ Enako ravna sodnik pri ugotavljanju istovetnosti prič, kar se vse vnese v zapisnik. Po ugotovljeni istovetnosti sodnik posluša izjavo oporočitelja in jo natančno po njegovih besedah zapiše v zapisnik. Pri tem je pomembno, da je oporočiteljeva volja jasno izražena in v oporoki ni morebitnih nejasnosti. Če sodnik presodi, da je to potrebno, oporočitelju pojasni omejitve razpolaganja z oporoko, kar določajo predpisi. Oporočitelj lahko razpolaga le z razpoložljivim delom, vrednost vsote nujnih deležev pa mora ostati prihranjena za nujne dediče, če še niso bili izplačani in so ostali brez oporočnih naklonil.²⁴

Ko sodnik oporoko zapiše, oporočitelj prebere zapisnik oporoke in izjavi, da je to njegova poslednja volja, ter zapisnik podpiše. Sodnik na oporoko zapiše, da jo je oporočitelj prebral in podpisal, ter jo tudi sam podpiše. Če oporočitelj ne zna pisati in brati, mu sodnik zapisnik o ustni izjavi prebere. Sledi izjava oporočitelja, da je to njegova poslednja volja, in njegov podpis oporoke ali odtis ročnega znamenja. Postopek glede podpisa sodnik navede z zaznamkom ter na koncu vse skupaj potrdi s svojim podpisom. Če oporočitelj ne zna brati in pisati, se zahteva navzočnost dveh prič od sestave zapisnika in branja oporoke do podpisa. Pogoji glede poslovne sposobnosti in starosti teh prič so enaki kakor pri sestavi pisne oporoke pred pričami. Priči se prav tako podpišeta na zapisnik. Pri tem ni odločilno, ali zapustnik in priči najprej podpišejo oporoko in šele nato zapustnik izjavi, da je to njegova volja, ali pa je zaporedje dogodkov obrnjeno. Kot se je izreklo Vrhovno sodišče RS,²⁵ gre za enotno pravno dejanje, zamenjava vrstnega reda izjave in podpisa pa ne vpliva na veljavnost oporoke. V pravu je treba ohranjati nekaj prožnosti, upošteva namen predpisa. Tako tudi pri obrnjenem poteku zapustnikovo razpolaganje še vedno ostaja enotno dejanje in so spoštovane predpisane zahteve, sama zamenjava vrstnega reda dejanj pa ne izniči namena določb. Priči sta navzoči, ko zapustnik izjavi, da je to njegova poslednja volja, le podpisa sta že na listini. Šele z drugim delom dejanja, torej z izjavo zapustnika, in ko sta izpolnjeni obe zahtevi, oporoka pridobi pravno veljavo, zato samo zaporedje ne vpliva na veljavnost oporoke.

Nepoznavanje uradnega jezika ni ovira za sestavo sodne oporoke. V tem primeru je potrebna navzočnost sodnega tolmača in dveh prič, ki znata tako uradni kot oporočiteljev jezik. Zapisnik o sestavi oporoke se pred njimi napiše v natančnem prevodu, nakar ga poleg oporočitelja

²³ Glej prvi odstavek 151. člena in 152. člen ZD.

²⁴ Pavlin, str. 79.

²⁵ Sodba VS RS II Ips 146/2015 z dne 22. 10. 2015.

podpišejo tudi tolmač in prič. Če je oporočitelj nem, morajo tolmač in prič znati znakovni jezik oziroma se znati sporazumeti z oporočiteljem.²⁶

Oporoka je lahko tudi daljša in zajema več listov. V tem primeru se morajo vsi listi speti z vrvico, oba konca vrvice pa se zapečatita s sodnim pečatom. Iz zapisnika mora biti jasno, koliko listov ima oporoka, oporočitelj pa mora posebej podpisati vsak list, ki sestavlja zapisnik, oziroma nanj odtisniti svoje ročno znamenje.²⁷

5. Oporoke, izpeljane iz sodne oporoke

Določbe glede sodne oporoke se uporabljajo tudi pri sestavi njenih izpeljank. ZD najprej navaja oporoko, sestavljeno v tujini. Na zahtevo državljana Republike Slovenije jo lahko sestavi konzularni predstavnik ali diplomatski predstavnik RS, ki opravlja konzularne posle.²⁸

Določbe, ki urejajo sodno oporoko, se uporabljajo tudi za izredne oblike oporok. Za oporoko, sestavljeno na slovenski ladji, velja, da jo lahko sestavi poveljnik ladje, vendar je njen čas trajanja omejen. Oporoka preneha veljati po poteku 30 dni od vrnitve oporočitelja v RS.²⁹ Pri tej obliki se postavlja vprašanje njene izrednosti in nujnosti. Zgolj okoliščina, da zapustnik potuje s slovensko ladjo, ne upravičuje obstoja izrednih razmer, ki bi dopuščale izredno oporoko. Zato menim, da bi bil potreben ponoven premislek, ali so še podani razlogi za posebno ureditev. V preteklosti so, upoštevaje število nesreč z ladjo, plavalno sposobnost ljudi in psihični odnos zapustnika do same vožnje, imele te določbe smisel, danes pa ni več tako. Te določbe se sicer smiselno uporabljajo tudi za sestavo na slovenskem letalu, le da jo namesto poveljnika ladje sestavi poveljnik letala.³⁰

Izredna je tudi oporoka, sestavljena med izrednim ali vojnim stanjem, tako imenovana vojaška oporoka.³¹ Sestavi jo poveljnik čete, njej enake ali višje enote ali druga oseba ob navzočnosti takšnega poveljnika.³² Podobno kot pri oporoki na ladji ali letalu ima tudi vojaška oporoka omejen čas veljave, ki je odvisen od stanja razmer na nekem območju (objektivni rok) ali od statusa samega zapustnika (subjektivni rok). Ko se izredno ali vojno stanje konča, je oporoka veljavna še 60 dni. Če pa zapustnik pred koncem izrednih ali vojnih razmer ali po njem vojaško službo zapusti, oporoka preneha po preteku 30 dni od prenehanja vojaške službe.

²⁶ Glej 154. člen ZD.

²⁷ Glej 153. člen ZD.

²⁸ Glej 69. člen ZD.

²⁹ Glej 70. člen ZD.

³⁰ Zupančič in Žnidaršič Skubic, str. 135.

³¹ Prav tam, str. 136.

³² Glej 71. člen ZD.

6. Ustna oporoka

V izrednih razmerah lahko zapustnik sestavi tudi ustno oporoko, če zaradi okoliščin ne more napraviti katere od že navedenih oblik oporoke.³³ Oporočitelj ustno izjavi svojo poslednjo voljo ob navzočnosti dveh prič, ki izpolnjujeta pogoje iz 67. člena ZD.³⁴ ZD izjemoma dopušča, da pričama ni treba znati brati in pisati. Glede prič obstajata v pravni teoriji diametralni stališči: prevladuje stališče, da se zahteva sočasna navzočnost prič, ki ga zagovarjajo tudi pravni teoretiki Zupančič, Žnidaršič Skubic, Gavella, deloma prav tako Blagojević, medtem ko nekateri tuji teoretiki (Kreč, Pavić, Crnić) menijo, da je mogoče izjavo zapustnikove volje podati vsaki priči posebej.³⁵ V sodni praksi je mogoče najti sodne odločbe, ki sledijo tako eni kot drugi skupini. Drugi skupini teoretikov je sledilo Višje sodišče v Ljubljani,³⁶ ko je odločilo, da je dopusten odstop od zahteve po sočasni navzočnosti oporočnih prič. Že sama ustna oporoka je izjema in pomeni odstop od ustaljenih zahtev ZD po pisnosti, zato se lahko naredi izjema tudi glede časovne navzočnosti prič. Tako stališče sodišča je lahko nevarno, saj večja domet izjem in dopušča vse širše tolmačenje ZD. Resda v zakonu sočasnost ni navedena, toda tako je mogoče sklepati glede na namen te zahteve in druge sodne odločbe. V navedeni zadevi se je sodišče sklicevalo, da glede tega vprašanja ni ustaljene sodne prakse, vendar pa je bilo mogoče zaslediti tudi odločbe, po katerih morata biti priči navzoči sočasno.³⁷

Menim, da bi se lahko izjemoma, upoštevaje vse konkretne okoliščine, določbe razlagale tako, da sočasna navzočnost dveh prič ni potrebna, kadar gre za izjemno zadevo, kjer bi bil oporočitelj v smrtni nevarnosti in bi bila pomembna vsaka minuta. Sicer, zlasti če so dostopne druge osebe in je časovni presledek daljši, pa navzočnost le posamezne priče ni utemeljen razlog za

³³ Gavella, str. 174–175.

³⁴ Za priči se tako kot pri pisni oporoki pred pričami ali sodni oporoki zahteva, da sta polnoletni, poslovno sposobni in nista v sorodstvenem razmerju z oporočiteljem ter nista prejemnika naklonil v oporoki. Prav tako so po 75. členu ZD neveljavna razpolaganja v ustni oporoki, če oporočitelj kaj zapusti oporočnim pričam, njihovim zakoncem, prednikom ali potomcem ter sorodnikom v stranski liniji do vključno tretjega kolena ali njihovim zakoncem.

³⁵ Zupančič, Žnidaršič Skubic in Gavella zagovarjajo sočasno navzočnost prič. Temu stališču pritrjuje tudi Blagojević, ki pa vseeno dopušča možnost, da izjemoma, če je šlo za kratek časovni presledek in izreden položaj, oporočitelj svojo voljo izrazi postopoma najprej eni in nato drugi priči, tako da priči nista sočasni navzoči, a je oporoka veljavna. Kot primer navaja rudarsko nesrečo. Medtem Kreč, Pavić in Crnić zagovarjajo stališče, da ni potrebna navzočnost obeh prič hkrati. Zupančič in Žnidaršič Skubic, str. 141; Gavella, str. 175; Blagojević, str. 277–278; Crnić, str. 128; Kreč in Pavić, str. 224.

³⁶ Sklep VSL I Cp 1434/2014 z dne 10. 9. 2014.

³⁷ Vrhovno sodišče v sodbi v zadevi II Ips 701/95 z dne 20. 2. 1997 o tem ni oblikovalo stališča, navedlo pa je, da se sestavi ustna oporoka pred dvema sočasno navzočima pričama. Enako je odločilo Višje sodišče v Ljubljani v sodbi v zadevi II Cp 1088/2012 z dne 21. 11. 2012. Pri ustaljeni sodni praksi mora iti za večje število sodnih odločb, vendar tudi pride do situacij, ko sodna praksa ni enotna ali pa so podani posebni razlog za odstop od nje.

dopustitev odstopa od zahteve po sočasni navzočnosti prič. Vse širša in ohlapnejša razlaga določb bi lahko hitro izgubila svoj smisel in namen, ki mu predpis sledi.

Po oporočiteljevi izjavi morajo priče brez odlašanja zapisati oporočiteljevo voljo in napisano izročiti sodišču ali pa izjavo zapustnika ustno ponoviti pred sodiščem. Pri tem morajo poleg kraja in časa nastanka navesti tudi okoliščine, v katerih je ustna oporoka nastala. Na podlagi tega se lahko pozneje preveri, ali so v trenutku izjave obstajale utemeljene okoliščine, ki so dopuščale ustno izjavo. Izredne razmere so lahko tako objektivne kot subjektivne. Subjektivne razmere na strani oporočitelja so poslabšanje njegovega zdravstvenega stanja in njegova nezmožnost za kakršnokoli telesno opravilo. Vrhovno sodišče³⁸ je sprejelo stališče, da sklicevanje na dejstvo, da bi zapustnica lahko sestavila oporoko že prej ali poklicala notarja, ni utemeljeno. Smisel ustne oporoke je namreč ravno v tem, da se uporabi, ko želi oporočitelj sestaviti pisno oporoko, pa je zaradi okoliščin ne more. Če izrednih razmer ni, pogoji za sestavo ustne oporoke niso izpolnjeni, zato ji ni mogoče priznati pravne veljave.

Ustna oporoka je veljavna le omejen čas ravno zaradi okoliščin, v katerih je nastala. Ko izredne razmere prenehajo, po poteku predpisanega časa preneha tudi oporoka, saj ima tedaj oporočitelj možnost, da v miru in brez hitenja premisli in sestavi redno, pisno oporoko v obliki, kakršno predpisuje ZD. Ustna oporoka preneha veljati 30 dni po prenehanju izrednih razmer, v katerih je bila napravljena.³⁹

7. Mednarodna oporoka

Pisno oporoko sestavi oporočitelj sam ali mu jo po njegovi izjavi pripravi bodisi sodnik pristojnega sodišča bodisi diplomatski oziroma konzularni predstavnik Republike Slovenije. Osebe, ki sestavljajo mednarodno oporoko, ZD imenuje pooblašcene osebe. Namen mednarodne oporoke je, da se zagotovi veljavnost oporoke tudi v drugih državah, ki so ratificirale Konvencijo o enotnem zakonu o obliki mednarodne oporoke.⁴⁰

Oporoka je lahko napisana v kateremkoli jeziku, izbira jezika pa vpliva na določitev prič in morebitnega tolmača.⁴¹ Priče morajo znati brati in pisati, ne potrebujejo pa znanja jezika, v katerem je oporoka sestavljena.⁴² Pomembno je le, da razumejo, za katero dejanje gre, in razu-

³⁸ Sodba VSRS II Ips 70/2005 z dne 29. 3. 2006.

³⁹ Glej 72. člen ZD.

⁴⁰ Konvencija je bila sestavljena v Washingtonu in 3. junija 1977 sprejeta v Jugoslaviji. Zupančič in Žnidaršič Skubic, str. 136. Konvencija o enotnem zakonu o obliki mednarodne oporoke <<http://pisrs.si/Pis.web/mednarodnaPogodba?id=US-19731023/01M>> (30. 10. 2017).

⁴¹ Glej 71.b člen ZD, kjer se zakonodajalec sklicuje na 67. člen, ki določa pogoje za priče pri pisni oporoki.

⁴² Zupančič in Žnidaršič Skubic, str. 137.

mejo oporočitelja, ko izjavi, da je to njegova oporoka. Za priče se zahteva enako kakor za priče pri pisni oporoki pred pričami ali pri sodni oporoki. Kot priča lahko nastopi tudi tujec, vendar mora tako kakor druge priče izpolnjevati zgoraj navedene pogoje. Kraj sestave oporoke, državljanstvo, stalno ali začasno prebivališče oporočitelja ne vplivajo na veljavnost oporoke. Če je mednarodna oporoka pomanjkljiva in ne ustreza zahtevam mednarodne oporoke, vendar izpolnjuje pogoje katere druge oblike oporoke, potem velja v tej drugi obliki.⁴³

Oporočitelj mora oporoko podpisati ob navzočnosti prič in pooblaščenih oseb ter izjaviti, da je to njegova oporoka. Če jo je podpisal že prej, jo mora ob navzočnosti prič in pooblaščenih oseb le pripoznati in potrditi, da je podpis njegov. Oporočitelj ima tudi možnost, da ga na njegovo zahtevo na oporoki v njegovem imenu podpiše druga oseba. Če oporoke ne podpiše oporočitelj sam, pooblaščen oseba na oporoki zapiše razlog za nezmožnost. Na listino se morajo poleg zapustnika podpisati tudi priči in pooblaščenec, pri čemer se ne zahteva, da so seznanjeni z vsebino dokumenta. Podpisov oporočitelja, pooblaščenih oseb in prič ni treba overiti.

Če oporoka vsebuje več listov, morajo biti vsi listi oštevilčeni in oporočitelj oziroma od njega pooblaščen oseba mora podpisati vsak list. Oporoka mora vsebovati še datum, ko je bila podpisana. Kot druge oblike oporok je tudi mednarodno oporoko mogoče preklicati po splošnih pravilih o preklicu.⁴⁴

Pooblaščen oseba ob podpisu oporoki priloži potrdilo,⁴⁵ v katerem ugotovi, ali so bile upoštevane zahteve, ki jih ZD določa za sestavo mednarodne oporoke. Na izrecno zahtevo se v potrdilo zapiše tudi kraj hrambe oporoke. Potrdilo ustvarja domnevo formalne veljavnosti mednarodne oporoke, dokler se ne dokaže nasprotno, njegove morebitne nepravilnosti pa ne vplivajo na samo veljavnost oporoke, če je ta sestavljena v skladu z določbami 71.a do 71.c člena ZD.⁴⁶ En izvod potrdila se izroči oporočitelju, drugega pa hrani pooblaščen oseba.

⁴³ Glej 71.g člen ZD.

⁴⁴ Glej 71.a do 71.d člen ZD.

⁴⁵ Vsebino potrdila določa drugi odstavek 71.e člena ZD. Potrdilo vsebuje: ime, funkcijo in naslov osebe, pooblaščen za sestavitev mednarodne oporoke, osebno ime, naslov, datum in kraj rojstva oporočitelja, osebno ime, naslov, datum in kraj rojstva prič, datum in kraj sestavitve oporoke, potrditev, da je priložena oporoka oporočiteljeva in da je seznanjen z njeno vsebino, potrditev, da je oporočitelj ob navzočnosti pooblaščenih oseb in prič oporoko podpisal ali priznal in potrdil, da je podpis na njej njegov, oziroma navedbo, zakaj oporočitelj ni mogel podpisati oporoke sam, potrditev, da so priče in pooblaščen oseba oporoko podpisale, potrditev, da je vsak list oporoke podpisan in oštevilčen, potrditev o ugotovitvi istovetnosti oporočitelja in prič, potrditev, da so priče izpolnjevale pogoje po tem zakonu, navedbo oporočiteljeve izjave o hrambi oporoke ter kraj, datum, podpis in pečat.

⁴⁶ Glej drugi odstavek 71.f člena ZD.

8. Notarska oporoka

Notarska oporoka je redna oporoka, ki pa jo ureja Zakon o notariatu (ZN).⁴⁷ Njeni učinki so enaki sodni oporoki. Notar kot javni organ ima pri njeni sestavi dve možnosti:⁴⁸ lahko jo zapiše po ustni izjavi oporočitelja ali potrdi že napisano izjavo volje, ki mu jo predloži oporočitelj.

Za oporoko, sestavljeno po ustni izjavi zapustnika, se zahteva notarski zapis. ZN natančno določa postopek sestave notarskega zapisa, navzoči pa morata biti tudi dve zapisni priči.⁴⁹ Enako težo kakor priči ima dodatni notar, tako da so ob sestavi oporoke navzoči oporočitelj in dva notarja – eden v funkciji javne osebe, ki sestavi listino, in drugi v funkciji prič. Notar, ki sestavi listino, je pristojen tudi za hrambo oporoke, če oporočitelj to želi – v tem primeru se oporočitelju ob sestavi izda potrdilo o hrambi in odpravek notarskega zapisa.

Kot veljajo posebni pogoji za priče po ZD, tudi ZN v 52. in 53. členu zahteva, da so zapisne priče polnoletne, pismene, razumejo uradni jezik in v listini, ki se sestavlja, niso navedene kot prejemniki koristi. Priči oziroma notar v vlogi prič morajo biti navzoči, ko notar bere zapis in ko ga oporočitelj podpiše, sicer oporoka ni veljavna. Predpisana je tudi navzočnost sodnega tolmača, če jo stranka izrecno zahteva ali če kateri od udeležencev ne obvlada uradnega jezika.

Pri sestavi notarskega zapisa ima notar dolžnost, da oporočitelju razumljivo opiše vsebino, ga opozori na pravne posledice njegovega dejanja in morebitna tveganja ter na druge okoliščine, če so mu znane.⁵⁰ Pomen pravnega pouka strank je Vrhovno sodišče poudarilo v zadevi II Ips 677/2007.⁵¹ Notarska namestnica udeležencev ni poučila o vsebini in posledicah preklica ter jim ni prebrala zapisa. Vrhovno sodišče je pritrdilo nižjima sodiščema, da je notarska namestnica le overila oporočiteljev podpis na listini, njenega dejanja pa ne moremo šteti za potrjevanje vsebine same listine v obliki notarskega zapisa. Ker preklic oporoke ni izpolnjeval obličnostnih zahtev, kakršne veljajo za njeno sestavo, je sodišče ugotovilo, da niso izpolnjeni pogoji za veljaven preklic oporoke. Le ugibamo lahko, da je verjetno prišlo do napačnega razumevanja med strankami postopka. Zapustnik je morda res želel preklicati oporoko, vendar je nastal nesporazum. Ker je notarska namestnica podpis le overila, so sledile hude posledice, saj zapustniku ni uspelo preklicati napisane oporoke in je ta ostala veljavna kljub njegovemu nasprotovanju za časa življenja. Sporno ostaja, da zapustnik kljub jasno izraženi volji, da ne želi obdržati sestavljene oporoke v veljavi, tega ni dosegel. Zapustnik je imel resda tudi možnost fizično uničiti oporoko, vendar misleč, da jo je veljavno preklical, tega ni storil. Čeprav

⁴⁷ Ur. l. RS, št. 2/07 – uradno prečiščeno besedilo, 33/07 – ZSReg-B, 45/08 in 91/13.

⁴⁸ Glej 46. člen ZN.

⁴⁹ Glej prvo alinejo prvega odstavka 51. člena ZN.

⁵⁰ Glej 42. člen ZN.

⁵¹ Sodba VS RS II Ips 677/2007 z dne 17. 12. 2008.

je iz tega mogoče sklepati, da oporoka ne izraža prave zapustnikove volje, je ostala v veljavi in bila podlaga za razdelitev njegovega premoženja.

Druga možnost je, da oporočitelj že sam sestavi oporoko, nato pa jo predloži notarju v potrditev. Ko jo ta potrdi, ima listina lastnost notarskega zapisa in je neposredno izvršljiva.⁵² Če zasebna listina ustreza predpisom o notarski listini, jo notar potrdi tako, da sestavi notarski zapis, na katerega odtisne svoj žig in pečat ter mu pripoji zasebno listino.⁵³

9. Elektronska oporoka

Digitalna tehnologija postaja del vsakdana, njena uporaba pa se širi v vse pore življenja. Elektronski dokumenti izpodrivajo tiste v fizični obliki. Pri tem dedno pravo ni nobena izjema, čeprav za zdaj pravna ureditev oporočnega dedovanja trdno stoji na tisočletja starih temeljih brez večjega vpliva digitalizacije.⁵⁴ Napredek tehnike je v zadnjih letih deležen skokovitega razvoja. Vplival je na to, kako ljudje danes živijo, se učijo, delajo in komunicirajo.⁵⁵ Vpetost ljudi v uporabo digitalne tehnologije je razvidna na vsakem koraku, in čeprav je na drugih področjih bolj izražena, se tudi dedno pravo temu ne more oziroma ne bo moglo izogniti. Dedno pravo, urejeno v ZD, elektronskih oblik oporok ne omenja, ZN pa je do tega izrecno opredeljen in določa, da oporoka v elektronski obliki ni dopustna. Pri tem se postavlja vprašanje, kaj sploh je elektronska oporoka. Gre za širok pojem, ki v pravu (še) ni natančno opredeljen. Področje elektrotehnike pokriva Zakon o elektronskem poslovanju in elektronskem podpisu (ZEPEP),⁵⁶ ki ureja uporabo digitalne tehnologije v pravu in elektronsko poslovanje. V ZEPEP je v 2. točki 2. člena definirano elektronsko sporočilo, ki je najbližje elektronsko zapisanemu dokumentu. Gre za niz podatkov, ki so poslani ali prejeti elektronsko, kar vključuje predvsem elektronsko izmenjavo podatkov in elektronsko pošto. Bistvena lastnost elektronskih podatkov je, da so oblikovani, shranjeni, poslani, prejeti ali izmenljivi na elektronski način,⁵⁷ kar pomeni, da so se pri njihovem prenosu oziroma oblikovanju uporabila tehnična sredstva in da zapis obstaja v nematerializirani obliki.

Elektronski zapis zajema vrsto različic uporabe digitalne tehnologije. Caldwell je v svojem članku kot tri mogoče, a redko obravnavane, načine digitalnega zapisa opredelil: videopo-

⁵² Glej 49. člen ZN.

⁵³ Glej 50. člena ZN.

⁵⁴ Že v času rimskega prava so poznali pisno in lastnoročno oporoko. V postklasični dobi se je za pisno oporoko zahteval pisni zapis, na katerem je bilo odtisnjenih sedem podpisov in pečatov prič. Kranjc, str. 1005–1007.

⁵⁵ Glej Dictionary of American History, geslo *digital technology*.

⁵⁶ Ur. l. RS, št. 98/04.

⁵⁷ Glej 1. točko 2. člena ZEPEP.

snetek oporočitelja, elektronsko sporočilo oziroma spletno stran posameznika, in avatar – virtualno podobo.⁵⁸ Vendar pa nabor zapisov s tem ni zaključen, saj v praksi obstaja ogromno možnosti, vsaka pa ima svoje značilnosti in posebnosti. Poleg načinov, ki jih je poudaril že avtor, je mogoč tudi izključno zapis na računalnik. Posebni kategoriji bi lahko bili zvočni posnetki in zapisi z digitalnim pisalom. V nadaljevanju bosta predstavljeni le oporoška, napisana z digitalnim pisalom, in elektronski zapis na računalnik ali drug elektronski medij.

Prvo skupino oporok bi sestavljali zapisi, ki vsebujejo elemente lastnoročnosti, čeprav so narejeni z uporabo tehnologije. Oporoška, napisana ali podpisana z digitalnim pisalom, je kombinacija elektronske oporoške z elementi lastnoročnosti. Digitalno pisalo, imenovano tudi *stylus*, uporablja digitalno črnilo in deluje tako, da naprava v njem pretvarja zapisane besede v elektronski zapis in jih shrani v pomnilnik računalnika.⁵⁹ Pri njegovi uporabi pisec dela krivulje in črte kakor z navadnim pisalom, le da se zapis izpisuje na digitalnem zaslonu. Nastaja digitaliziran lastnoročni zapis, ki ga lahko preverijo tudi izvedenci grafologi⁶⁰ in izpolnjuje pogoj lastnoročnosti, saj je bil napisan z lastno roko oporočitelja. Tak dokument bi lahko razlagali kot lastnoročno oporoško. Če pa bi se digitalno pisalo uporabilo samo za podpis, medtem ko bi bila preostala oporoška natipkana ali bi jo napisala tretja oseba, bi se tako lahko potegnile vzporednice s pisno oporoško pred pričami, saj bi bil podpis lastnoročen. To bi veljalo, če bi zapis izpolnjeval še druge predpisane pogoje, ki jih določa ZD. Pri tem je potrebna skrajna pazljivost, saj so analize primerjav zapisov z navadnim pisalom in digitalnim pisalom razkrile očitne razlike med tema oblikama zapisa. Elektronska preslikava zapisa ne odraža vseh lastnosti pisca in se pri digitalizaciji lahko zapis popači.⁶¹

Drugo skupino bi tvorili zapisi, narejeni izključno v elektronski obliki. To pomeni, da gre v celoti za elektronski zapis – tako vsebina kot podpis sta elektronska. Elektronski podpis je niz podatkov v elektronski obliki, ki je vsebovan, dodan ali logično povezan z drugimi podatki ter namenjen preverjanju pristnosti teh podatkov in identifikaciji podpisnika.⁶² Tak podpis nastane z uporabo tehničnih sredstev in nima lastnosti, ki so značilne za lastnoročni podpis. Uporabe izključno elektronskega zapisa in podpisa, brez elementov lastnoročnosti, ZD ne obravnava, zato se je treba ozreti v druge predpise, natančneje, v ZEPEP. Elektronska oblika je po ZEPEP izenačena s pisno, razen v taksativno naštetih primerih, med katerimi so tudi oporočni posli.⁶³ To pomeni, da elektronskega zapisa in elektronskega podpisa ne moremo

⁵⁸ Caldwell, str. 475–478.

⁵⁹ Malik in dr., str. 420.

⁶⁰ Pogačnik, str. 12–13.

⁶¹ Harralson, str. 72.

⁶² Glej 3. točko 2. člena ZEPEP.

⁶³ Glej 13. člen ZEPEP.

enačiti s pisnim zapisom. Na računalnik napisana je tako vsebina oporoke kot podpis oporočitelja. Oporočitelj se podpiše z elektronskim podpisom, lahko gre tudi za varni elektronski podpis, ki pa ne vsebuje nobene osebne note, ampak nastane le s pritiskom zapustnika na posamezne tipke. Tako napravljena oporoka ne izpolnjuje zahteve po lastnoročnem podpisu. Pritiska na tipke ni mogoče razlagati kot ročni podpis, saj iz tega zapisa ni mogoče razbrati in primerjati, ali je dokument podpisal resnično oporočitelj ali pa kdo drug, medtem ko lastnoročni podpis to omogoča.

Tako na elektronski medij napisana in elektronsko tudi podpisana oporoka ne izpolnjuje zahtev, ki jih za posamezne oblike predpisuje ZD.⁶⁴ Poleg tega ZD izrecno določa, da je veljavna le oporoka, ki ustreza kateri od predpisanih oblik. Ker elektronskega zapisa ni mogoče šteti za nobeno od teh oblik, bi bilo na podlagi navedenega mogoče sklepati, da elektronska oporoka z elektronskim podpisom v slovenskem pravnem redu ni dopustna, temveč je posebna oblika oporoke.

Tudi pri video- ali zvočnih posnetkih gre za elektronski zapis vsebine, pri čemer je bistveno, da se posnetek posluša, in ne bere. V tem primeru se prvi problem pojavi že glede definicije pisnosti, saj je vsebina oporoke izgovorjena, zapis tega pa shranjen na nekem trajnem nosilcu podatkov. Nadaljnja težava bi se pojavila, kot je že navedeno pri elektronskih oporokah, glede manjkajočega lastnoročnega podpisa. Če bi bilo nekako mogoče obiti zahtevo po pisni obliki, pa zapis ne bi izpolnjeval zahteve lastnoročnega zapisa oziroma podpisa, ki ga pri samem posnetku ni.⁶⁵ Ker ne prva ne druga oblika ne izpolnjujeta vseh predpisanih zahtev za katero od obstoječih oblik oporoke po ZD, video- in zvočni posnetki v zapuščinskem postopku niso upoštevni. Izjemoma bi lahko potegnili vzporednice tako ustvarjenega zapisa z ustno oporoko. Pri obeh oblikah bi šlo za posnetek zvoka in slike, vendar bi se potem v obeh primerih zahtevala tudi obstoj izrednih okoliščin in izpolnjevanje preostalih zahtev, ki jih ZD določa za ustno oporoko.

V slovenski sodni praksi nisem zasledila primera, ki bi se nanašal na elektronsko obliko oporoke, medtem ko v tujini ta institut ni povsem nepoznan. V tujih pravnih ureditvah elektronske oporoke še niso v splošni rabi, so prej izjema kakor pravilo, se pa v praksi vse pogosteje

⁶⁴ S tem so mišljene lastnoročna oporoka, pisna oporoka pred pričami, sodna oporoka, notarska oporoka in tudi mednarodna oporoka. Pri vseh navedenih oporokah se zahteva vsaj lastnoročni podpis, česar pa elektronska oblika ne omogoča. Pri ustni oporoki veljajo druge zahteve, saj v tem primeru ni nobenega podpisa, ampak gre za ustni narek.

⁶⁵ Tudi videoposnetek in zvočni posnetek bi lahko šteli za pisno obliko, če bi kot merilo presoje in s tem primarni zapis upoštevali sredstvo, na katero je vsebina zapisana, in ne tega, kako je predvajana. Posebna dilema bi nastala, če bi bil zapis shranjen na primer na CD-ROM-u, sam CD pa bi zapustnik lastnoročno podpisal. Tak primer bi bil vsekakor potreben posebne obravnave, saj je neke vrste kombinacija elektronske oporoke kot video- oziroma zvočnega posnetka z elementi lastnoročnosti. Podpis ne bi bil pod samo vsebino, kar glede na način izjave poslednje volje niti ne bi bilo mogoče. Vendar pa, če se dokument, torej vsebina in fizično sredstvo, šteje za smiselno celoto, je podpis na samem nosilcu in je neke vrste del zapisa oporoke.

pojavljajo posamezni primeri elektronskih zapisov oporok. Ameriška zvezna država Nevada je verjetno edina država na svetu, ki ima elektronsko oporoko celo uzakonjeno.⁶⁶ V praksi so tudi tuja sodišča že večkrat presojala dopustnost elektronske oporoke in jo v nekaterih primerih dopustila kot pravno veljavno, čeprav te oblike oporoke nimajo uzakonjene. Tako je ameriško sodišče v zadevi *Castro* upoštevalo oporočiteljevo ustno izjavo, ki jo je dal pred bratoma, nato pa je en brat izrečeno vsebino z digitalnim pisalom zapisal na tablico. Oporočitelj se je na tablico ob navzočnosti bratov podpisal pozneje, saj je bil vmes premeščen v drugo bolnišnico. Sodišče je pri presoji izpolnjevanja meril ugotovilo, da zapis izpolnjuje pogoj pisnosti, obstajal je podpis oporočitelja, oporoka pa je bila shranjena na trajnem nosilcu, zato jo je upoštevalo.⁶⁷ V zadevi *Taylor v. Holt* je bila vprašljiva veljavnost elektronske oporoke, podpisane digitalno. Sodišče je upoštevalje njihove določbe podpis razlagalo kot »drug znak, s katerim je podpisnik zagotovil avtentičnost zapisa ali posnetka«, in ugotovilo, da elektronski podpis izpolnjuje zahteve, ki sicer veljajo za podpis listine, ter oporoko štelo za veljavno.⁶⁸ V primeru *Macdonald v. The Master* je južnoafriško sodišče presojava veljavnost elektronske oporoke, ki jo je našlo na računalniku zapustnika, saj je oporočitelj pri samomoru ob sebi pustil listek z navodili, kje je mogoče najti zapis njegove poslednje volje. Svojo odločitev je argumentiralo s tem, da če je sodnik prepričan glede oporočiteljevega namena, se dokument lahko šteje za veljavno oporoko. Ker so bile okoliščine nedvoumne in oporočiteljeva volja jasno izražena, je sodišče oporoko kljub elektronski obliki upoštevalo.⁶⁹ V Avstraliji je v zadevi *Re: Yu* sodišče presojava primer poslednje volje, natipkane na iPhone, toda nepodpisane. Po mnenju vrhovnega sodišča je elektronski zapis izpolnjeval tristopenjski preskus veljavnosti, po katerem sodišče presojava veljavnost formalno pomanjkljivih oporok. Pri presoji je sodišče ugotovilo, da je šlo za dokument, ki je vseboval zapustnikovo poslednjo voljo, in da je bila razvidna zapustnikova želja, da dokument izraža njegovo poslednjo voljo. Sporno je bilo, da ni bilo nobenih prič, dokument pa ni bil podpisan. Zato se je utemeljeno porajal dvom, ali je besedilo res zapisal zapustnik ali pa je to delo koga drugega. Ne glede na sporne točke je sodišče oporoko štelo za veljavno, saj je bila po mnenju sodišča oporočiteljeva volja izkazana dovolj jasno in ni našlo razlogov za dvom, ali gre za zapustnikov zapis.⁷⁰ Obravnavana zadeva je zelo sporna z vidika pravne varnosti, saj daje zelo majhno zagotovilo o izvoru oporoke. Vendar pa je v pravu potrebna določena stopnja prilagodljivosti. Ker druge okoliščine niso vzbujale suma, da gre za ponaredek, je sodišče smiselno upoštevalo oporoko. Vendar pa je potrebno v takih primerih pri presoji ohraniti strogost.

⁶⁶ Grant, str. 108.

⁶⁷ Gee, str. 149–150.

⁶⁸ Prav tam, str. 151.

⁶⁹ Boddery, str. 204–205.

⁷⁰ Gee, str. 153–154.

10. Sklep

Kot je razvidno iz prispevka, je v slovenskem pravnem redu nabor oporok točno določen in zapustnika pri sestavi oporoke delno omejujejo predpisi. Sestavi jo lahko le v obliki, ki jo predpisuje zakon, sankcija za neupoštevanje tega pa je neveljavnost izjave poslednje volje. Zato je v interesu vsakega zapustnika, ki se odloči razpolagati s premoženjem za primer smrti, da sestavi tako oporoko, ki bo imela pravne posledice in bo spoštovala njegove želje. Vendar pa zapustniki iz različnih razlogov sestavljajo oporoke v vseh mogočih oblikah in na najrazličnejših materialih.⁷¹ Nekoč ustnemu in pisnemu komuniciranju se pridružujejo novi, sodobni načini sporazumevanja. Uporaba digitalne tehnologije postaja del vsakdana in se širi na vse več področij. Kot nakazujejo posamezni primeri iz tuje sodne prakse, se elektronski mediji čedalje pogosteje uporabljajo tudi za potrebe pisanja oporok. Digitalizirane vsebine se začinjajo pravno urejati, zato bi bilo smiselno premisliti tudi o možnosti digitalizacije oporočnih razpolaganj. Poznanih je vse več primerov, ko so zapustniki svojo poslednjo voljo zapisali na elektronske naprave. Nekatera sodišča v tujini so že prepoznala vrednost teh zapisov in jim v sodni praksi priznala pravno veljavo. Elektronska oporoka se v naši sodni praksi še ni pojavila, vendar bi jo bilo glede na smernice v tujini utemeljeno pričakovati tudi pri nas, saj je le vprašanje časa, kdaj se bo tak primer pojavil v Sloveniji. Zato je povsem na mestu razmislek o uvedbi ene od oblik elektronske oporoke v naš pravni red in določitvi ustreznih pogojev zanjo. Poleg tega bi se bilo za preprečitev zapletov glede oporok, pri katerih je uporabljeno digitalno pisalo, smiselno izreči, ali so te oblike lahko upoštevne že po veljavni zakonodaji ali bi bilo tudi zanje treba oblikovati nove določbe oziroma napotila.

Viri in literatura

- BLAGOJEVIĆ, Borislav T. *Nasledno pravo u Jugoslaviji*. Beograd: Savremena administracija, 1982.
- BODDERY, Scott S. Electronic Wills: Drawing a Line in the Sand Against Their Validity. *Real Property, Trust and Estate Law Journal*, letn. 47, 2012, str. 197–212.
- CALDWELL, Christopher J. Should »e-wills« be wills: Will advances in technology be recognized for will execution?. *University of Pittsburgh Law Review*, letn. 63, 2001–2002, str. 467–486.
- CRNIĆ, Jadranko. *Zakon o nasljeđivanju*. Zagreb: Organizator, 1996.

⁷¹ V enem bolj izjemnih primerov je oporočitelj napisal poslednjo voljo celo na blatnik traktorja, potem ko je doživel delovno nesrečo. Sarlis.

- Dictionary of American History*. Citirano po: *Encyclopedia.com* <www.encyclopedia.com/history/dictionaries-thesauruses-pictures-and-press-releases/digital-technology> (20. 10. 2017).
- GAVELLA, Nikola. *Nasljedno pravo*. Zagreb: Informator, 1990.
- GEE, Kyle B. Beyond Castro's Tablet Will: Exploring Electronic Will Cases Around the World and Re-Visiting Ohio's Harmless Error Statute. *Probate Law Journal of Ohio*, letn. 26, 2016, str. 149–156.
- GRANT, Joseph Karl. Shattering and Moving Beyond the Gutenberg Paradigm: The Dawn of the Electronic Will. *University of Michigan Journal of Law Reform*, letn. 42, št. 1, 2008–2009, str. 105–139.
- HARRALSON, Heidi H. Forensic document examination of electronically-captured signatures. *Digital Evidence and Electronic Signature Law Review*, letn. 9, 2012, str. 67–73.
- KRANJC, Janez. *Rimsko pravo*. Ljubljana: GV Založba, 2008.
- KREČ, Milan, in PAVIĆ, Đuro. *Komentar zakona o nasleđivanju sa sudskom praksom*. Zagreb: Narodne novine, 1964.
- MALIK, Muhammad Imran, AHMED, Sheraz, DENGEL, Andreas, in LIWICKI, Marcus. A Signature Verification Framework for Digital Pen Applications. *Document Analysis Systems (DAS), 10th LAPR International Workshop on*, 2012, str. 419–426.
- PAVLIN, Sabina. *Nujni dediči*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije, 2012.
- POGAČNIK, Borut. Sodni izvedenci: Podpisi pod drobnogledom. *Pravna praksa*, št. 23, 2002, str. 12–13.
- SARLIS, Jim D. From Tractor Fenders to iPhones: Holographic Wills. *New York State Bar Association Journal*, letn. 86, št. 9, 2014. <<http://jimsarlis.blogspot.si/2014/11/from-tractor-fenders-to-iphones.html>> (30. 10. 2017).
- SIMMONS, Thomas E. Wills Above Ground. *Elder Law Journal*, letn. 23, št. 2, 2016, str. 343–370.
- ZUPANČIČ, Karel, in ŽNIDARŠIČ SKUBIC, Viktorija. *Dedno pravo. Tretja, spremenjena in dopolnjena izdaja*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije, 2009.
- ŽNIDARŠIČ SKUBIC, Viktorija. Dedna pogodba, dednopravne klavzule v ženitni pogodbi in skupna oporoka. V: *Pravni letopis 2008*, Ljubljana: Inštitut za primerjalno pravo pri Pravni fakulteti v Ljubljani, 2008, str. 91–107.